

DENİZ GEZMİŞ VE DEVRİM

27 Mayıs 1960 Devrimi'nden sonra demokratik düzene 1961 Anayasası yapılarak devam edilmişti. Bir çağdaşlaşma belgesi olan 1961 Anayasası ile sosyal devlet dönemi başlamıştı.

1961 Anayasası geniş bireysel ve toplumsal haklar, özgürlükler getirmişti. Bu ortamda toplumu ileriye taşıyacak siyasal partiler ve demokratik kitle örgütleri de hızla yerlerini almıştı. "Bilimsel Sosyalizm" gün yüzüne çıkmış ve siyasal bir parti olarak "emperyalizme karşı" örgütlenmişti. Toplum ve insanlar çağdaş bir Türkiye için uyanmaya başlıyordu.

Türkiye İşçi Partisi, işçi sınıfı öncülüğünde ve parlamenter sistem içinde iktidara gelmeyi amaçlayan sosyalist bir parti olarak kurulmuştu. Tüzüğünde: "Türkiye İşçi Partisi, Türkiye İşçi Sınıfının ve onun tarihsel ve bilime dayanan demokratik öncülüğü etrafında toplanmış, onunla kader birliğinin bilinç ve mutluluğuna varmış bütün emekçi sınıf ve tabakaların kanun yolundan iktidara yürüyen demokratik, bağımsız, sosyalist örgütüdür" deniyordu.

Dönemin özgürlük ortamında "az gelişmiş" ülkelerin hızlı kalkınma modelleri de tartışmaya açılmıştı. "Türkiye'nin Düzeni"ni sorgulayan aydınların üzerinde birleştiği ve sosyal adalet içinde uygulamaya konulacak bir "planlı devletçilik" modelini benimseyen "zinde kuvvetler" siyasal iktidar arayışına başlamıştı.

Türkiye İşçi Partisi 1961- 1971 yıllarında işçi, köylü ve aydınların umudu oldu, 1965 seçimlerinde parlamentoya girdi, başarılı muhalefet yaptı. Türkiye İşçi Partisi'ne göre: Türkiye'nin önündeki devrim "Sosyalist Devrim"di. Feodal kalıntılara karşı yapılacak demokratik ve emperyalizme karşı yapılacak ulusal mücadele sosyalizm için verilecek mücadeleden ayrı düşünülemezdi.

Ama ülkenin "geri bırakılmışlığı", sivil – asker aydın kesimde hızlı kalkınma modeli arayışları, seçim sisteminin değiştirilmesiyle getirilen engeller, sosyalist bir partinin yaşatılmasındaki zorluklar,

parti içinde öne çıkan muhalefet ise ufuktaki bir Sosyalist Devrim'in, iktidar umudunun azalmasına neden oldu.

Türkiye İşçi Partisi içindeki muhalefete göre: Türkiye'nin önündeki devrim aşaması "Sosyalist Devrim" değildi. İlk aşama, Sosyalist Devrim'in koşullarını hazırlayacak olan "Milli Demokratik Devrim"di. Milli Demokratik Devrim tamamlandıktan sonra Sosyalist Devrim aşamasına geçilecekti.

Altmışlı yıllar antiemperyalizm ve tam bağımsızlık bilincinin yüceldiği, işçi ve öğrencilerin "halktan yana çağdaş bir düzen özlemiyle" ayağa kalktığı ve tek yol olan devrime koştuğu, "gerçekten tam bağımsız Türkiye"nin yaratılacağı umut edilen yıllardır. İşçinin yanı sıra gençlik de sosyalizmden etkilenmiş ve önemli ölçüde siyasal hareketlerin içinde yer almıştır.

Üniversitelerde lider olarak Deniz Gezmiş'in öne çıktığı boykot ve işgaller... Amerika Altıncı Filosu askerlerinin denize dökülmesi... Hakları peşindeki işçilerin yaygın grevleri... Toplum polisiyle çatışmalar... Peş peşe gözaltı ve tutuklamalar... Tam Bağımsız Türkiye için Mustafa Kemal Yürüyüşü... Dünya gençliğinin özgür bir dünya için 1968 kalkışması... 1969 Kanlı Pazarı...

Deniz Gezmiş on sekiz yaşını tamamladığında, genel seçimler ertesinde, 11 Ekim 1965 de, Türkiye İşçi Partisi Üsküdar Şubesi üyesi olmuştu. Ertesi yıl da ilçe yönetim kuruluna seçilerek ilçe sekreterliği görevini üstlenmişti. 30.07.1967 günü yapılan Üsküdar ilçe kongresinde, işçi olmayan kesimden, il delegeliğine seçilmişti.

Türkiye İşçi Partisi'nin gençlik eylemlerine partili gençlerin katılımını engellemeye çalışması, solcu – sağcı öğrenci çatışmasına dönüşen eylemlerde kan dökülmesi, yaklaşmakta olan 12 Mart faşist darbesinin ayak seslerinin duyulmaya başlaması Deniz Gezmiş ve arkadaşlarını parti mücadelesi döneminin aşıldığı düşüncesinde birleştirecektir. Sonunda sosyalist parti bırakılacak ve "Devrimci Öğrenci Birliği" kurulacaktır. Ama düşünce ayrılıkları kısa sürede yol ayrılıklarını, yol ayrılıkları ayrı örgütlenmeleri, silahlı mücadeleyi doğuracaktır.

Güngör BERK

Deniz Gezmiş ve devrimci arkadaşlarının bundan sonraki koşusu “ Tam Bağımsız Türkiye için, Amerikan emperyalizmine karşı, Milli Kurtuluş Mücadelesidir”. Kısa süren bu mücadele faşist 12 Mart asker darbesi ile son bulacak, yükselen toplumsal gelişmenin de önü kesilecektir. Onurlu ve cesur duruşlarından geri adım atmayan Deniz Gezmiş ve devrimci gençler Kızıldere’de, Nurhak dağlarında, idam sehpalarında ölümlerle buluşacaktır.

Mare Nostrum’u ozanımız Can Yücel yazdı:“ En uzun koşuysa elbet Türkiye’de de Devrim – O, onun en güzel yüz metresini koştu – En sekmez lüverin namlusundan fırlayarak... En hızlıydı hepimizin – En önce göğüsledi ipi...”

Bitmeyen bağımsızlık kavgasında, çağdaş bir Türkiye için ölümü göze almış bu devrimci kuşak, Deniz Gezmiş’in adında yaşamaya devam ediyor.